

Слинько, Гуйванюк, Кобилянська 1994: Слинько, І. І., Гуйванюк, Н. В., Кобилянська, М. Ф. Синтаксис сучасної української літературної мови: Проблемні питання : навч. посібник [Текст] / І. І. Слинько. – К. : Вища школа, 1994. – 670 с. – Бібліогр.: с. 659-667. – ISBN 5-11-004250-0.

Сушинська 1998: Сушинська, І. Номінативні речення периферійного типу („називний уявлення”, „лекторський номінатив”) [Текст] / Ірина Сушинська // Функціонально-когнітивні вияви граматичних структур : зб. наук. праць / ред. кол. : А. П. Загнітко (наук. ред.) та ін. – К. : ІЗМН, 1998. – С. 62–67. – Бібліогр.: с. 66-67.

Сушинська 2000: Сушинська, І. М. Структурно-функціональні різновиди номінативних речень у сучасній українській літературній мові [Текст] : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.01 / Дніпропетровський університет. – Дніпропетровськ, 2000. – 20 с.

Украинская грамматика 1986: Украинская грамматика / отв. ред. В. М. Русановский. – К. : Наук. думка, 1986. – 360 с.

Українська мова 2004: Українська мова. Енциклопедія / [редкол.: Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), Зяблюк М. П. та ін.]. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Вид-во „Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.

Ульяхина 1968: Ульяхина, З. В. Номинативные предложения в описательных стилях XVII–XVIII вв. [Текст] : автореф. дисс... канд. филол. наук: 660 / Ленингр. гос. ун-т им. А. А. Жданова. – Л., 1968. – 13 с.

Федотова 1962: Федотова, Н. А. Номинативные предложения в современном русском языке : пособие для студентов-заочников гос. ун-тов [Текст] / Н. А. Федотова. – Харьков : Изд-во Харьковского гос. ун-та, 1962. – 52 с. – Библиогр.: с. 46-47. – 350 экз.

Чиркина 1961: Чиркина, И. П. О разграничении номинативных и двусоставных предложений [Текст] / И. П. Чиркина // Русский язык в школе. – 1961. – № 5. – С. 64–68.

Чувакин 1975: Чувакин, А. А. О двух структурах, внешне сходных со структурой номинативного предложения [Текст] / А. А. Чувакин // Вопросы синтаксиса русского языка : сб. Рязанского гос. пед. ин-та / ред. Н. В. Ламзикова. – Рязань, 1975. – С. 5–14.

Шахматов 1925: Шахматов, А. А. Синтаксис русского языка : учение о предложении и о словосочетаниях [Текст] / А. А. Шахматов. – Л., 1925. – Вып. I. – 442 с.

В статтє охарактеризовані існуючі в сучасній українській літературній мові різновиди номінативних синтаксических конструкцій, їх формальні та семантичні особливості, а також принципи класифікації, застосовані українськими та російськими ученими.

Ключевые слова: номинативные (називные) предложения, сфера репрезентации, разновидности номинативных предложений.

Types of nominative syntax constructions existing in the modern Ukrainian literary language, their formal and semantic peculiarities and also principles of classification used by Ukrainian and Russian scientists are characterized in the article.

Keywords: nominative sentences, representation sphere, different types of nominative sentences.

Надійшла до редакції 24 вересня 2010 року.

Наталія Войцехівська

ББК 81.2 (4 Укр) - 9

УДК 811.161.2'367.332

ПРО ОДНУ МОДЕЛЬ РЕЧЕНЬ ФРАЗЕОЛОГІЗОВАНОЇ БУДОВИ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ ЗГОДИ

Стаття продовжує цикл публікацій автора з проблем вираження згоди в українському діалогічному мовленні. Проаналізована одна з моделей висловлення зі значенням згоди — синтаксично нерозкладне речення з інтерпозиційною часткою «так».

Ключові слова: згода, діалог, речення фразеологізованої структури.

Фразеологія кожної мови — це сукупність мовних одиниць (як лексичних, так і синтаксичних), які мають ознаки стійкості, відтворюваності, цілісності та ідіоматичності. Відомо, що українська мова (як й інші слов'янські) володіє інвентарем різного типу речень фразеологізованої структури (далі РФС), що засвідчують численні спроби їхнього дослідження [Брицин 1990; Вихованець 2004; Дудик 1972; Киприянов 1968; Кодухов 1967; Куш 1996; Леута 1994; Личук 2001; Меликян 2001; Опришко 1970; Шведова 1955; Nosowicz 2001; Wierzbicka 1987 та ін.]. Незважаючи на значну увагу дослідників, ряд аспектів ще недостатньо вивчений, зокрема аспект функціонування РФС у мовленні. Серед конструкцій, які, на наш погляд, потребують детального розгляду, — речення, що обслуговують діалог зі значенням згоди (діалог-унісон). Мета цієї статті

— проаналізувати особливості унісонних РФС із часткою „так”. Матеріалом для дослідження стали діалогічні єдності з творів української літератури ХІХ-ХХІ століть.

У мовознавстві, попри відносну схожість у тлумаченні РФС, єдиного термінологічного позначення їх немає. Такі синтаксичні конструкції у різних авторів кваліфікуються як нечленовані/синтаксично нерозкладні речення (П. С. Дудик, О. П. Куш, В. Ю. Мелікян, Д. М. Шмельов, І. С. Степанян, Я. І. Рословець), синтаксичні фразеологізми (Н. А. Янко-Триніцька), фразеологізовані конструкції (В. М. Бріцин, М. І. Личук, Г. Я. Солганик, Н. Ю. Шведова), «шаблонні» нечленовані фрази (Н. Ю. Шведова), речення-штампи (П. О. Лекант), фразеосхеми (В. Ю. Мелікян, Д. Н. Шмельов), особливі конструкції (О. Б. Сиротиніна) тощо. Попри термінологічні розходження, дослідники одногосно визначають ознаки вище зазначених синтаксичних одиниць. По-перше, такі висловлювання не можна вважати реченнями, оскільки вони не входять до його парадигми (не зараховуються до будь-якого логіко-граматичного типу речення, не можуть розповсюджуватися у своєму складі, як це властиво реченням, і таке ін.). По-друге, зміст таких висловлювань не впливає зі змісту їхніх компонентів, тому їх і називають фразеологізованими або нечленованими. По-третє, РФС емоційно забарвлені, а тому виступають оцінно-модальними конструкціями.

Широта, зумовлена „ситуативно-функціональною спеціалізацією, закріпленням додаткових відтінків стилістичного, емоційно-експресивного, етико-прагматичного плану” [Озаровский 1980: 115], пояснює наявність у мові великої кількості нечленованих речень.

Фразеологізовані речення, що виражають позитивну оцінку щодо попереднього висловлення комунікативного партнера, як правило, обслуговують діалог зі значенням згоди. Такі висловлення виступають одним із засобів зв'язності спілкування та виконують у розмові контактостановлювальну і контактопідтримувальну функції (див. [Войцехівська 2008 б]).

Попри загальну інтенцію згоди, РФС, як зазначає О. В. Озаровський, не вказують, з чим саме згоден мовець: „Слова-речення згоди-незгоди вільні від функції змістового вираження позиції мовця: вони передають лише комунікативно-модальні значення згоди-незгоди, які в принципі можуть бути виражені однією лексемою” [Озаровский 1980: 115].

Синтаксично нерозкладні висловлення зі значенням згоди будуються мовцями за стійкими схемами (моделями) і мають відтворюваний характер. Такі конструкції посіли своє місце в синтаксичній будові мови і повноцінно не можуть бути компенсовані або замінені іншими синтаксичними структурами, пор.:

— *Гайда по коней! Роздумувати буде ніколи.*

— *Гайда, так гайда* (О. Гончар).

У діалозі репліка-реакція вербалізує згоду з попереднім висловленням і містить вказівку на пасивність/байдужість мовця щодо обговорюваного. При заміні синтаксичної структури (напр., **Гайда*. **Так*.) додаткове значення втрачається: згода співрозмовника стає цілковитою, з конотацією підтвердження і характеризує адресата як активного учасника діалогу, зацікавленого в продовженні спільних дій.

Саме ознаки стійкості, нечленованості та цілісності значення зближують РФС із фразеологічними одиницями: синтаксично нерозкладні речення відтворюються в мовленні згідно з певними моделями, які мають фіксований порядок розміщення компонентів та індивідуальну семантику ідіоматичного характеру. Досліджувана модель побудови РФС зі значенням згоди передбачає наявність частки „так” — як носія формального граматичного значення — в інтерпозиції двох повторів різних частин мови, напр., *поїздка так поїздка, робити так робити, вранці так вранці* тощо (про інші типи РФС із повтором див. [Войцехівська 2007]). Змінними компонентами в унісонних РФС із часткою „так” в українській мові можуть виступати іменники, дієслова (інфінітиви), прикметники, числівники, займенники, прислівники та вигуки. Повторюючись двічі, ці компоненти виступають розповсюдженим засобом вираження семантики достовірності, впевненості комунікативного партнера в істинності попереднього висловлення, згоди з ним (про інші види реплік зі значенням згоди з повтором див. [Войцехівська 2008 а]). Така реакція згоди має подвійне значення: по-перше, вона стосується позиції співрозмовника, а, по-друге, схвалює вибір ним лексичних одиниць для вираження своєї думки. Можливо, таке небажання або неможливість реагента сформулювати власну розгорнуту думку зумовлює те, що він не «видумує» власних засобів вираження згоди, а «запозичує» їх із попередньої репліки комунікативного партнера. Мовець використовує виражальні можливості попереднього висловлення, виленовуючи в ньому головне, сутність предмета, явища, ознаки тощо та підкреслюючи те найважливіше, що співвідноситься з його баченням і явленням. Таким чином, рематичний компонент або його частина відтворюються як тематичний компонент наступного висловлення комунікативного партнера: словосполучення або форми слів ніби підхоплюються мовцем і вводяться у власне мовлення без змін.

У діалозі фразеологізовані речення з часткою «так» (рідше «то й») виражають позитивну реакцію адресата на попередню репліку співрозмовника або (рідше) на власне висловлення і, таким чином, забезпечують взаєморозуміння партнерів, досягнення ними згоди з питань, що обговорюються. Така згода може бути повною чи частковою, коли співрозмовник погоджується не з усім висловленням комунікативного партнера, а з його частиною. Крім того, як повна, так і часткова згода, виражені за допомогою фразеологізованих структур (фразеомоделей) із часткою «так», у діалозі можуть набувати різних конотацій. Це, у свою чергу, пов'язано з бажанням мовця точніше передати власне ставлення до обговорюваного. Типовим для фразеомоделей із інтерпозиційною часткою «так» є вираження згоди з відтінком байдужості, рідше — інші конотації (вимушеності, констатації факту, підтвердження тощо). Наведемо кілька прикладів:

1.— *Виходить, що так.*

— **Ну, коли так, то й так. Нехай-но вже** (О. Довженко).

У цьому комунікативному акті адресат мовлення повністю погоджується зі співрозмовником, але його згода має характер байдужості. Реципієнт немовби пасивний та/або незацікавлений темою діалогу.

2.— *Не читай таких віршів більше, без них обійдемося!*

— **Досить так досить** (О. Коломієць).

Другий діалог містить реакцію згоди з додатковим відтінком поступки. Адресат погоджується зі співрозмовником через категоричність висловлення останнього. Крім того, виникнення реакції вимушеної згоди може зумовлюватися нерівноправністю комунікативних статусів учасників діалогу.

3.— *Корову доїти пора.*

— **...Доїти так доїти!** (О. Коломієць).

Як видно з прикладу, реакція згоди вказує на сприйняття мовцем факту доїння корови як звичайного в житті сільського жителя.

Як зазначалось вище, домінантною інтенцією для фразеологізованих висловлень із часткою «так», що передають згоду, є вираження байдужості/пасивності комунікативного партнера, яка, залежно від контексту, ситуації спілкування, набуває додаткових значень, а саме: 1) згода з реплікою співрозмовника як результат власного внутрішнього рішення, 2) згода як результат внутрішньої необхідності та 3) згода як результат умовного припущення або байдужості, індиферентності реципієнта.

Причинами такої розмаїтості конотацій згоди з думкою комунікативного партнера, стосовно ситуації розмови чи особи співрозмовника можуть бути такі: 1) адресат згоден із тим, що пропонує адресант, і сам визнає це необхідним (добровільна згода), 2) адресат згоден із тим, що пропонує адресант, оскільки підкоряється необхідності (вимушена згода), 3) адресат згоден із тим, що пропонує адресант, однак йому це байдуже (формальна згода). Проілюструємо цю думку прикладами:

4.— *Чи не прийдеш, голубонько, завтра?*

— **Завтра, так завтра. Прибіжу до вас вдень** (Г. Квітка-Основ'яненко).

Виникнення реакції байдужого припущення з боку мовця зумовлюється інтенцією першого співрозмовника, при цьому основним є не семантичний компонент «необхідність», а компонент «бажання»: якщо ти цього хочеш, нехай так і буде. Така реакція є добровільним, осмисленим рішенням задовольнити прохання комунікативного партнера, погодившись на зустріч із ним.

5.— *Де ж цілій громаді у хату [йти], і тут постоїмо!*

— **Ну, коли тут, то й тут добре** (Д. Маркович).

У діалозі реакція згоди з конотацією байдужості, вимушеного віддання себе на волю інших (осіб або обставин) зумовлюється обставинами розмови: неможливістю вмістити усіх бажаючих в одному приміщенні. Саме тому адресат змушений погодитися продовжити розмову не в хаті, а на вулиці. Позицію згоди з боку адресата можна потрактувати так: «якщо треба, то треба», «якщо ти так вважаєш, хай буде по-твоєму», тобто основним в унісонному висловленні виступає компонент необхідності.

6.— *Зовнішність для мене не важлива. It's personality that counts.*

— **Персоналіті так персоналіті** (Ірена Карпа).

В інтеракції репліка реципієнта не має інформаційної значущості, його участь у діалозі здійснюється більше за інерцією, ніж за бажанням висловити власне ставлення до обговорюваного. Власна позиція адресата не вербалізується, замовчується за причини відсутності інтересу щодо предмета розмови чи умов, за яких вона відбувається. Тому таку згоду не можна вважати цілковитою, адже адресат може бути й не згодним із думкою ініціатора розмови (хоча й не подає вигляду), а його репліки згоди можуть бути формальними.

Як правило, реакція формальної байдужої згоди виникає за умов спонукання до нецікавої для адресата дії, коли його інтенція зведена до мінімуму (7), або якщо попереднє висловлення не називає дію і не містить спонукання до неї, а репліка реципієнта є лише реакцією на повідомлення, що містить оцінку або характеристику (8), напр.:

7.— *Ну, йдьом прошвирнемся. Діло єсть.*

— **Діло, то й діло** (П. Вольвач);

8.— *Пропала моя юшка.*

— **Пропала так і пропала** (О. Коломієць).

Досліджувані конструкції, таким чином, виражають широкий спектр конотацій «внутрішньої згоди» [Личук 2001: 38-41], які варіюються від байдужості (4) та безвиході (5) до категоричності (6) та рішучості (7), пор.:

9.— *Посла. Давай спочатку посла!*

— **Посла, так посла** (З. Тулуб);

10.— *Причепуримо вас трохи ради суботи!*

— **Ну що ж, чепуритись, так чепуритись!** (О. Гончар);

11.— *Не треба таких веселих [співати пісень на війні].*

— **Не треба, то й не треба!** (О. Коломієць);

12.— *Гайда по коней! Роздумувати буде ніколи.*

— **Гайда, так гайда!** (О. Гончар).

Підсилення конотацій байдужої згоди у діалозі відбувається завдяки наявності у реактивному

висловленні інших маркерів. Це означає, що крім власне РФС із часткою «так» в оформленні репліки-реакції можуть брати участь й інші компоненти, що вказують на необхідність, можливість/відсутність вибору, байдужість комунікативного партнера, напр.:

13. — *Всі ж хотіли, щоб десь не в лабораторії.*

— *Ну, гаразд. Тут, то й тут. Вреши не так важливо де...* (О. Коломієць).

Як видно з прикладу, наявність у реактивному висловленні інших маркерів (*Ну, гаразд. Вреши не так важливо де...*) зумовлює інтенсифікацію значень поступки і байдужості.

Важливо відзначити, що для однозначного потрактування конотацій байдужої згоди, виражених за допомогою РФС із часткою «так», необхідно залучати до аналізу зовнішні ознаки, насамперед широкий контекст: діалог, мовленнєву ситуацію, частково — паралінгвістичні засоби. Важливість урахування зазначених чинників зумовлюється тим, що оформлена за допомогою РФС думка/реакція не містить типового для речень суб'єктно-предикативного членування. Крім того, в ізольованому вживанні такі висловлення втрачають свою інформативність, а без зв'язку з контекстом — свій потенціал, силу, напр.:

14. — *Спочатку хотів одружитися без попа, але Марія і чути не хотіла про те.*

— *Всьо равно, — махнув Архип рукою. — З попом, так з попом...* (У. Самчук).

Як видно з прикладу, наявність у діалозі невербального жесту (знакове використання руки) дозволяє домогтися правильного декодування висловлення адресата й однозначного потрактування унісонної конотації байдужості/індиферентності.

Отже, з вище викладеного можна зробити такі узагальнення:

1. РФС як особливий різновид синтаксичних фразеологічних одиниць широко представлений у мові й обслуговує переважно його діалогічну форму, виражаючи широкий спектр значень. Одним із таких значень є вираження згоди з думкою співрозмовника.

2. Варіація лексичного наповнення РФС із інтерпозиційною часткою «так» дозволяє розглядати подібні висловлення як неповністю формалізовані синтаксичні одиниці з різними відтінками у значенні. Основною конотацією є вираження байдужості, додатковими — значення поступки, констатації факту, підтвердження та ін. Крім того, така реакція згоди може бути щирою або формальною, добровільною або вимушеною.

3. Однозначне визначення конотацій байдужої згоди у РФС відбувається за рахунок вербальних і невербальних чинників.

4. Унісонні синтаксично нерозкладні речення з часткою «так», як і будь-які інші фразеомоделі, слугують засобом встановлення й підтримання комунікативного контакту й надають розмові яскравості, неповторної самобутності та емоційної наснаги.

Література

Брицин 1990: Брицин, В.М. Фразеологизированные двухкомпонентные не подлежащно-сказуемые предложения схемы (Prop (neg.) Inf) — Vf быт. [Текст] / В.М. Брицин // Синтаксис и семантика инфинитива в современном русском языке / В.М. Брицин; отв. ред. Г.П. Ижакевич. — К.: Наукова думка, 1990. — С. 182-200. — (АН УССР. Ин-т языковедения им. А. А. Потебни).

Вихованець 2004: Вихованець, І.Р. Слова-речення [Текст] / І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська // Теоретична морфологія української мови. — К., 2004. — С. 374-390.

Войцехівська 2007: Войцехівська Н.К. Іменники як лексично повторювані компоненти речень фразеологізованої структури [Текст] / Н.К. Войцехівська // Філологічні студії: [зб. наук. ст.]. — Вип. 5. — Вінниця, 2007. — С. 11-14.

Войцехівська 2008а: Войцехівська, Н.К. Лексичний повтор як прийом реалізації тактики згоди в діалозі [Текст] / Н.К. Войцехівська // Мова і культура: [наук. журнал]. — Вип. 10. — Т. IX (109). — К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2008. — С. 116-121.

Войцехівська 2008б: Войцехівська, Н.К. Метакомунікативний аспект висловлень зі значенням згоди [Текст] / Н.К. Войцехівська // Культура народів Причорномор'я: [наук. журнал]. — № 137. — Т. 1. — Таврический нац. ун-т им. В. И. Вернадского. — Симферополь, 2008. — С. 85-88.

Дудик 1972: Дудик, П.С. Синтаксично нерозкладні речення, що виражають емоції [Текст] / П.С. Дудик // Українська мова і література в школі. — 1972. — № 11. — С. 32-38.

Киприянов 1968: Киприянов, В.Ф. Нечленные предложения в современном русском языке [Текст]: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык» / В.Ф. Киприянов. — М., 1968. — 20 с.

Кодухов 1967: Кодухов, В.И. Синтаксическая фразеология [Текст] / В.И. Кодухов // Проблемы фразеологии и задачи ее изучения в высшей и средней школе. — Вологда: Сев.-Зап. кн. изд-во, 1967. — С. 123-137.

Куц 1996: Куц, О.П. Нечленовані речення як особливий різновид простих речень [Текст] / О.П. Куц // Студії з лексикології, граматики і лінгводидактики: [зб. наук. ст.]. — Вінниця, 1996. — С.121-125.

Леута 1994: Леута, О.І. Нечленовані конструкції (слова-речення) [Текст] / О.І. Леута // Сучасна українська літературна мова: [за ред. Плющ М.Я.]. — К.: Вища школа, 1994. — С. 333-335.

Личук 2001: Личук, М.І. Ступені фразеологізації речень [Текст] / М.І. Личук, В.Д. Шинкарук. — Чернівці: Рута, 2001. — 136 с.

Меликян 2001: Меликян, В.Ю. Очерки по синтаксису нечлененого предложения [Текст] / В.Ю. Меликян. — Ростов н/Д., 2001. — 136 с. — (Ростов. гос. пед. ун-т, Лингвистический ин-т).

Озаровский 1980: Озаровский, О.В. Согласие-несогласие как категория коммуникативного синтаксиса [Текст] / О.В. Озаровский // Проблемы учебника русского языка как иностранного. Синтаксис. — М.: Рус. яз., 1980. — С. 109-120.

Опришко 1970: Опришко, А.Я. Синтаксически связанные конструкции, соотносительные с местоименными вопросительными предложениями в современном русском языке [Текст] : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык» / А.Я. Опришко. — Харьков, 1970. — 20 с.

Шведова 1955: Шведова, Н.Ю. О некоторых типах фразеологизированных конструкций в современном русском языке [Текст] / Н.Ю. Шведова // Исследования по грамматике русского литературного языка. — М.: Изд-во АН СССР, 1955. — С. 247-341.

Nosowicz 2001: Nosowicz, J.F. Учение о нечлененых предложениях в русском синтаксисе [Текст] / J. F. Nosowicz // Acta Univ. N. Copernici. Nauki humanistyczno-społeczne. — Toruń, 2001. — Z. 351: Studia Slavica, №6. — С.153-159.

Wierzbicka 1987: Wierzbicka, A. Boys will be boys: “radical semantics” vs. “radical pragmatics” [Text] / A. Wierzbicka // Language. — 1987. — Vol. 63. — № 1. — P. 95-114.

Статья продолжает цикл публикаций автора по проблемам выражения согласия в украинской диалогической речи. Проанализирована одна из моделей высказываний со значением согласия — синтаксически нечлененое предложение с интерпозиционной частицей «так».

Ключевые слова: диалог, согласие, предложение фразеологизированной структуры.

The article continues the series of publications of the author on the expression of consent in the Ukrainian dialogical speech. One of models of consensual utterances — the syntactically undivided sentence with the interposition particle "так" — is analysed.

Keywords: dialogue, consent, sentence with a phraseological structure.

Надійшла до редакції 22 вересня 2010 року.

Анна Донец

УДК 81'367.623
ББК 81.411.2 – 21

БАХУВРИХИ РУССКОГО ЯЗЫКА В ОНОМАСИОЛОГИЧЕСКОМ ОСВЕЩЕНИИ

Статью посвящено визначенню ономасіологічного статусу бахуврихі – посесивних атрибутивних конструкцій та складних прикметників, які від них походять, а також їхнього місця у мові серед інших композитів. У статті подано новий метод дослідження явища бахуврихі – вони розглядаються як моновербальні дублети посесивних атрибутивних конструкцій. Актуальність статті зумовлена недостатнім опрацюванням бахуврихі, особливо у російській мові.

Ключові слова: ономасіологічний статус, атрибутивні конструкції, бахуврихі, моновербальні дублети.

Целью нашей статьи является определение ономасиологического статуса посесивных атрибутивных конструкций и образованных на их базе сложных прилагательных, таких, как например, рус. **широкоплечий** (< **широкий в плечах**), сравним: *Он был среднего роста, широкоплечий и еще более широкий к тазу* [Куприн. В цирке] и **Широкоплечий, коренастый человек среднего роста с неизгладимыми следами стройной военной выправки** [Чуковский].

Такие конструкции получили множество терминологических обозначений, например, «экзоцентрическое сложное имя», то есть такой композит, «центр которого находится вне его, <...> выводится лишь за пределы сложного имени» [Даль 1998: 250], «посесивное сложное имя» [Даль 1998: 469]. Мы же будем называть их бахуврихи-номинаемы, включающие композит и посесивное словосочетание, эквивалентом которого данный композит является. Впервые термин «бахуврихи» был употреблен в древнеиндийской лингвистике и поэтике. Он обозначал сложное слово со значением принадлежности, обладания. Происходит данный термин от санскритского *bahuvrihi* – *bahu-* (обильный) и *-vrihi* (рис) и дословно означает «богатый рисом». Иначе говоря, класс бахуврихи так назван через одного из его представителей. Употребление данного термина, на наш взгляд, является наиболее удачным.

В XX веке этот термин, наряду с некоторыми другими терминами санскритских лингвистов (ср. сандхи, сварабхакти), был усвоен учёными стран Запада и стал употребляться и применительно к другим языкам, в том числе современным. Композиты-бахуврихи разных языков рассматривались в целом ряде лингвистических работ. Наиболее детально явление бахуврихи изучено английскими лингвистами, тогда как в современной